

O‘ZBEKISTONDA INFLYATSIYANING AHOLI TURMUSH DARAJASIGA TA’SIRI

Xo‘jayev Sanjar Sarvar o‘g‘li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti talabasi

e-mail: khujaevsanjar@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tezisda O‘zbekistonda inflyatsiyaning aholi turmush darajasiga ta’siri yoritiladi. Asosiy e’tibor inflyatsiyaning real daromadlar, xarid qobiliyati va kam daromadli qatlam hayotiga ta’siriga qaratilgan. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, narxlarning o‘shishi aholi iste’mol imkoniyatlarini qisqartiradi, ayniqsa daromadi past oilalarning kundalik hayotiga kuchli bosim qiladi.

Kalit so‘zlar: inflyatsiya, real daromad, xarid qobiliyati, turmush darajasi, kam daromadli qatlam, O‘zbekiston iqtisodiyoti.

Inflyatsiya iqtisodiyotdagi eng muhim ko‘rsatkichlardan biridir. U tovar va xizmatlar narxlarining umumiy oshib borishini anglatadi. Narxlar oshishi natijasida pulning xarid kuchi pasayadi. Bu esa aholining kundalik hayotiga bevosita ta’sir qiladi. Chunki bir xil miqdordagi pulga oldingiga nisbatan kamroq mahsulot va xizmat xarid qilish mumkin bo‘ladi. Shu sababli inflyatsiya aholi turmush darajasini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

O‘zbekistonda ham inflyatsiya masalasi iqtisodiy siyosatda muhim o‘rin tutadi. Markaziy bank ma’lumotiga ko‘ra, 2024-yil dekabr holatida yillik inflyatsiya 9,8 foizni tashkil etgan. Bu narxlar o‘shishi hali ham aholi uchun sezilarli bosim saqlanib qolayotganini ko‘rsatadi.

Inflyatsiya avvalo aholining **real daromadlariga** salbiy ta’sir qiladi. Nominal daromad, ya’ni ish haqi yoki boshqa tushumlar oshgan bo‘lsa ham, narxlar undan tezroq ko‘tarilsa, real daromad kamayadi. Natijada odamlarning haqiqiy iqtisodiy imkoniyati qisqaradi. Statistika ma’lumotlarida 2024-yilda aholi umumiy daromadlarining real o‘shishi qayd etilgan bo‘lsa-da, inflyatsiya bu o‘shishning amaliy samarasini pasaytiradi. Shu bois

daromadning o‘shishi har doim ham turmush darajasining shunga teng yaxshilanishini anglatmaydi.

Inflyatsiyaning eng yaqqol ko‘rinishi **xarid qobiliyatining pasayishida** namoyon bo‘ladi. Masalan, oldin ma‘lum pul mablag‘iga ko‘proq oziq-ovqat, kiyim-kechak yoki xizmat xarid qilish mumkin bo‘lgan bo‘lsa, narxlar oshgach shu mablag‘ga kamroq mahsulot olish mumkin bo‘ladi. Bu holat oilalarning iste‘mol tarkibiga ham ta‘sir etadi. Ko‘plab oilalar oziq-ovqat, transport, kommunal xizmatlar, sog‘liqni saqlash va ta‘lim xarajatlarini qayta ko‘rib chiqishga majbur bo‘ladi. Natijada ayrim zarur ehtiyojlar qondirilishi cheklanadi.

Inflyatsiya ayniqsa **kam daromadli qatlam** hayotiga kuchliroq ta‘sir ko‘rsatadi. Chunki bunday oilalar daromadining asosiy qismini kundalik iste‘molga sarflaydi. Ularning jamg‘arma qilish imkoniyati past bo‘ladi. Narxlar oshganda esa eng avvalo oziq-ovqat, dori-darmon, transport va kommunal xarajatlar qimmatlashadi. Bu esa kam daromadli oilalar byudjetini yanada toraytiradi. Natijada ular sifatli ovqatlanish, sog‘liqni saqlash va ta‘lim xizmatlaridan to‘liq foydalanishda qiyinchilikka duch keladi. Demak, inflyatsiya nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy muammo hamdir.

Inflyatsiya darajasi yuqori bo‘lganda jamiyatdagi **ijtimoiy tengsizlik** ham kuchayishi mumkin. Sababi yuqori daromadli qatlam narxlar o‘shishini nisbatan yengilroq qabul qiladi, chunki ularning qo‘shimcha manbalari va jamg‘armalari bo‘ladi. Kam daromadli qatlam esa kundalik ehtiyojlar bilan bog‘liq bosimni tezroq his qiladi. Rasmiy statistik materiallarda 2024-yil uchun kambag‘allik darajasi 8,9 foiz sifatida keltirilgan. Bu ijobiy ko‘rsatkich bo‘lsa-da, inflyatsiya bosimi saqlanib qolsa, aholi farovonligini oshirish bo‘yicha erishilgan natijalarga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin.

Shu sababli inflyatsiyani nazorat qilish davlat iqtisodiy siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qoladi. Narxlar barqarorligi aholining real daromadlarini saqlash, xarid qobiliyatini qo‘llab-quvvatlash va kam daromadli qatlamni himoya qilishda muhim ahamiyatga ega. Bu borada pul-kredit siyosati, bozorlar muvozanatini saqlash, ijtimoiy himoya choralarini kuchaytirish va daromadlarni oshirishga qaratilgan islohotlar o‘zaro uyg‘un olib borilishi zarur.

Xulosa qilib aytganda, inflyatsiya O‘zbekistonda aholi turmush darajasiga bevosita ta’sir qiluvchi muhim omildir. U real daromadlarning qiymatini pasaytiradi, xarid qobiliyatini cheklaydi va ayniqsa kam daromadli qatlam hayotida jiddiy qiyinchiliklar keltirib chiqaradi. Shuning uchun inflyatsiyani pasaytirish, narxlar barqarorligini ta’minlash va aholini ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash mamlakatning barqaror rivojlanishi uchun zarur hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Yillik, yil davomidan va oylik inflyatsiya ko‘rsatkichlari [Elektron resurslari]. – URL:<https://cbu.uz/uz/monetary-policy/annual-inflation/indicators/>(murojaat sanasi: 03.10.2026).
2. Abdumutallib o‘g‘li M. A. INFLYATSIYA JARAYONLARI VA AHOLI TURMUSH DARAJASIGA TA’SIRINI TAHLIL QILISH //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2026. – Т. 63. – №. 1. – С. 466-471.
3. G‘ulomiddinovich M. K., Baxtiyorovich S. D. INFLYATSIYA VA UNGA QARSHI KURASHISH YO‘LLARI //Ta’lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2025. – Т. 60. – №. 1. – С. 115-118.
4. O‘gli N. R. N. et al. INFLATSIYA VA UNING IQTISODIYOTGA TA’SIRI //SHOKH LIBRARY. – 2026. – Т. 1. – №. 1.
5. Sayyora A., Jonpo‘lat M. DAVLAT DASTURLARI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA STATISTIKANING ROLI //TANQIDIY NAZAR, TAHLILYIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR. – 2025. – Т. 1. – №. 9. – С. 178-183.